

วารสารอิเล็กทรอนิกส์
ทางการศึกษา

OJED, Vol. 20, No. 1, 2025. Article ID: OJED-20-01-004

Article Info: Received 6 January, 2025; Revised 21 February, 2025; Accepted 26 March, 2025

OJED

An Online Journal
of Education

www.tci-thaijo.org/index.php/OJED

การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อการพัฒนา โมเดลคุณลักษณะศึกษาชายแดนใต้ในบริบทพหุวัฒนธรรม

A Systematic Review for Developing a Character Education Model in Multicultural Contexts of Southern Border Provinces Thailand

ธีรยุทธ สัจจะบุตร^{1**}

Teerayut Satjabut^{1**}

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในบริบทพหุวัฒนธรรม โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย งานวิจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสืบค้นจากวารสารวิชาการในช่วงปี พ.ศ. 2557-2567 โดยคัดเลือกงานวิจัยที่ตรงตามเกณฑ์การคัดเลือกและมีคุณภาพตามมาตรฐานการวิจัยเชิงวิชาการของวารสาร TCI ผลการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบชี้ให้เห็นว่า การจัดการศึกษาในพื้นที่พหุวัฒนธรรมจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน 2) การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมในระดับผู้บริหารสถานศึกษา 3) การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียน และ 4) การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนเพื่อสร้างสันติสุข นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการออกแบบนโยบายด้านการศึกษาที่รองรับบริบทพหุวัฒนธรรม โดยเฉพาะการพัฒนากรอบนโยบายระดับชาติที่สนับสนุนการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับความหลากหลายอย่างเป็นระบบ รวมถึงการสนับสนุนหลักสูตรอบรมที่ส่งเสริมการสอนข้ามวัฒนธรรมสำหรับครู นอกจากนี้ ควรบูรณาการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนผ่านการมีส่วนร่วมของผู้นำศาสนาและองค์กรท้องถิ่น เพื่อสร้างเครือข่ายสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้กำหนดนโยบายในการออกแบบหลักสูตรที่ยืดหยุ่นและตอบสนองต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนนักวิชาการและผู้ปฏิบัติในพื้นที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโมเดลการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมความเข้าใจระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมและสร้างระบบการศึกษาที่ส่งเสริมสังคมสันติสุขได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : พหุวัฒนธรรม, การจัดการศึกษา, การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ, สามจังหวัดชายแดนภาคใต้, โมเดลคุณลักษณะศึกษาชายแดนใต้

¹ นักวิชาการศึกษา ศูนย์ขับเคลื่อนการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ อีเมล : teerayut.rmer@gmail.com

Educator, Center for Propelling the Education in Southern Border Provinces, Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education

Email: teerayut.rmer@gmail.com

Abstract

This systematic review aims to analyze and synthesize research studies on educational management within multicultural contexts, focusing on the southern border provinces of Thailand. The review examines research studies published between 2014 and 2024, selected based on inclusion criteria and quality standards for TCI academic journal. The findings reveal that educational management in multicultural areas must emphasize: 1) fostering school-community relationships, 2) cultivating multicultural leadership among school administrators, 3) designing learning processes that address the needs of diverse learners, and 4) fostering collaboration between schools and communities to promote peace. Additionally, the review highlights the necessity of designing education policies and the establishment of national policy frameworks to ensure inclusive and context-responsive education. Furthermore, integrating school-community collaboration through religious leaders and local organizations can strengthen an effective learning support network. These findings provide valuable insights for policymakers, scholars, and practitioners aiming to advance education models that foster intercultural understanding and sustainable peacebuilding.

Keywords: multicultural, educational management, systematic review, southern border provinces, SBP's character education model

บทนำ

ประเทศไทยมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทั้งในแง่ของชาติพันธุ์ ภาษา และศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นแหล่งรวมของประชากรที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมอย่างชัดเจน พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบด้วยชุมชนมุสลิม ไทยพุทธ และกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ซึ่งมีเอกลักษณ์และวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน (Arphattananon, 2018) ความหลากหลายนี้ถือเป็นจุดเด่นสำคัญของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ในขณะเดียวกันกลับเป็นความท้าทายสำหรับการจัดการศึกษา เนื่องจากการออกแบบและดำเนินการจัดการศึกษาที่เหมาะสมต้องคำนึงถึงความละเอียดอ่อนของบริบททางวัฒนธรรมและสังคมที่หลากหลาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563; Banks, 2015) อีกทั้งต้องคำนึงถึงปัจจัยทางสังคม ศาสนา และชาติพันธุ์ ซึ่งส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาอัตลักษณ์ของผู้เรียน (Banks, 2015; Nieto & Bode, 2018)

แนวคิดคุณลักษณะศึกษา (Character education) ได้รับการพัฒนาและประยุกต์ใช้ในหลายประเทศเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนให้เหมาะสมกับบริบททางสังคม โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Lickona, 1991; Berkowitz & Bier, 2005; Arthur et al., 2017) นักวิชาการต่างเห็นพ้องกันว่าแนวคิดคุณลักษณะศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติผ่านการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน เช่น ความเคารพซึ่งกันและกัน (mutual respect) ความเห็นอกเห็นใจ (empathy) และความยุติธรรมทางสังคม

(social justice) (Narvaez & Lapsley, 2008; Kristjánsson, 2013) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าแนวคิดคุณลักษณะศึกษา จะได้รับการพัฒนาในระดับสากล แต่การนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่พหุวัฒนธรรมยังคงเป็นประเด็นที่ต้องมีการศึกษา เพิ่มเติม การศึกษาของ Arthur et al. (2017) ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนควรสอดคล้องกับ วัฒนธรรมและสังคมที่ผู้เรียนอาศัยอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Berkowitz และ Bier (2005) ที่เสนอว่า แนวคิดคุณลักษณะศึกษาที่มีประสิทธิภาพต้องเป็นแบบ Contextualized character education หรือการศึกษา คุณลักษณะที่ปรับให้เข้ากับบริบททางสังคมของแต่ละพื้นที่ ในขณะที่ Lickona (1991) เน้นย้ำว่า การพัฒนา คุณลักษณะของผู้เรียนควรมีพื้นฐานจากการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน

งานวิจัยในระดับนานาชาติระบุว่า การจัดการศึกษาในบริบทดังกล่าวควรคำนึงถึงการสร้างพื้นที่แห่ง ความปลอดภัยทางวัฒนธรรม (Culturally responsive safe spaces) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนที่มีความหลากหลาย สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาาร่วมกัน (Ladson-Billings, 1995; Gay, 2010) และสอดคล้องทางวัฒนธรรม (Sue & Sue, 2012) ยกตัวอย่างเช่น การศึกษาที่ใช้การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic review) พบว่า การออกแบบตัวแทรกแซง (intervention) ที่คำนึงถึงวัฒนธรรมสามารถเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้ และความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Jayne et al., 2013) นอกจากนี้ Ladson-Billings (1995) ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพื้นฐานวัฒนธรรมของผู้เรียน ซึ่งเป็น ปัจจัยสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือและการยอมรับในระบบการศึกษา

ถึงแม้ว่างานวิจัยในระดับสากลจะชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการบูรณาการมิติทางวัฒนธรรม ในการจัดการศึกษา แต่ในบริบทของประเทศไทยยังคงมีช่องว่างในการพัฒนารูปแบบการศึกษาคุณลักษณะที่ เหมาะสมกับบริบทเฉพาะของพื้นที่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยที่มีความ หลากหลายทั้งด้านศาสนา ภาษา และชาติพันธุ์ ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อวิเคราะห์สารสนเทศที่ สำคัญที่เกี่ยวข้องกับบริบทของวิถีวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย เพื่อใช้เป็น ฐานคิดที่สำคัญสำหรับการพัฒนาโมเดลคุณลักษณะศึกษาชายแดนใต้ (SBP's character education model) ซึ่งมีหลักการพัฒนาโดยอิงจากแนวคิดคุณลักษณะศึกษาในระดับสากลและบริบทเฉพาะของจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมุ่งเน้นการออกแบบการจัดการศึกษาทั้งระบบเพื่อให้เกิดการส่งเสริมคุณลักษณะที่เหมาะสมกับสังคม พหุวัฒนธรรมผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบองค์รวม ซึ่งผลลัพธ์ที่สำคัญที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ คือ สภาพการจัด การศึกษาในปัจจุบันของพื้นที่ และปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการออกแบบและพัฒนารูปแบบการศึกษาที่ตอบสนองต่อ บริบททางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งจะนำไปสู่การออกแบบการจัดการศึกษาที่สนับสนุน ความต้องการทางการศึกษาของผู้เรียนในพื้นที่ที่มีความหลากหลายต่อไปในอนาคต และเป็นการเติมเต็ม องค์ความรู้ในด้านการศึกษาเชิงพหุวัฒนธรรมที่ตอบโจทย์บริบทของสังคมพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของ ประเทศไทยในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเน้นความหลากหลายทางวิถีวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน
2. เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาคุณลักษณะในบริบทพหุวัฒนธรรม
3. เพื่อระบุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการออกแบบและพัฒนา รูปแบบการศึกษาที่ตอบสนองต่อบริบททางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษาที่มีความเป็นระเบียบแบบแผน เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหลักวิธีวิทยา โดยคำถามวิจัยที่ใช้ในครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงการศึกษาแนวทางการออกแบบการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพในบริบทความหลากหลายทางวัฒนธรรม

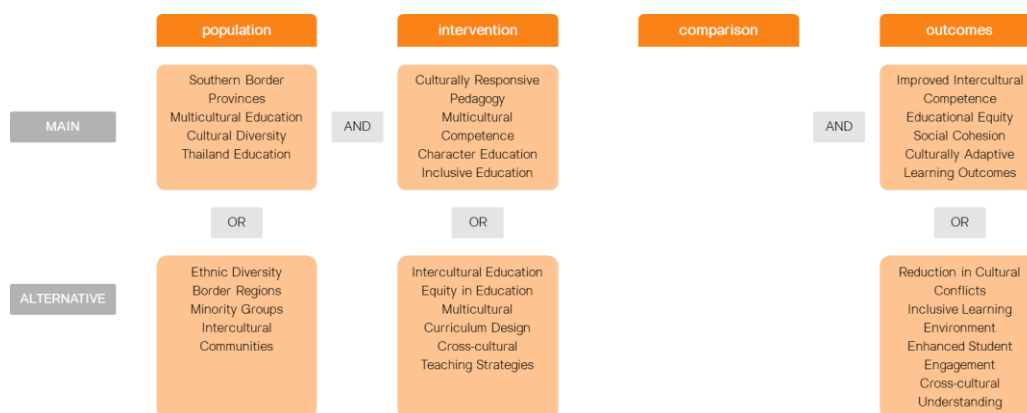
1. ประชากรและตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ บทความวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม หรือบริบทที่คล้ายคลึงกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งกระจายอยู่ในฐานข้อมูลที่สามารถใช้ได้ ได้แก่ ฐานข้อมูล Google Scholar และฐานข้อมูลวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index หรือ TCI)

1.2 ตัวอย่างวิจัยครั้งนี้ คือ บทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในบริบทพหุวัฒนธรรม โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย โดยเลือกเฉพาะงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ (peer-reviewed journals) มีช่วงเวลาการตีพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2557–2567 และเป็นงานวิจัยที่เขียนในภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ซึ่งช่วยให้การศึกษาค้นคว้านี้มีข้อมูลที่ครอบคลุมและทันสมัย ดำเนินการสืบค้นข้อมูลบทความวิจัยผ่านฐานข้อมูล Google scholar และฐานข้อมูลวารสารไทย (TCI) โดยใช้หลักการ PICO (Population, Intervention, Comparison, Outcome) (Richardson et al., 1995) เพื่อกำหนดคำสำคัญ (keywords) (ภาพ 1)

ภาพ 1

การสืบค้นงานวิจัยตามหลักการของ PICO

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

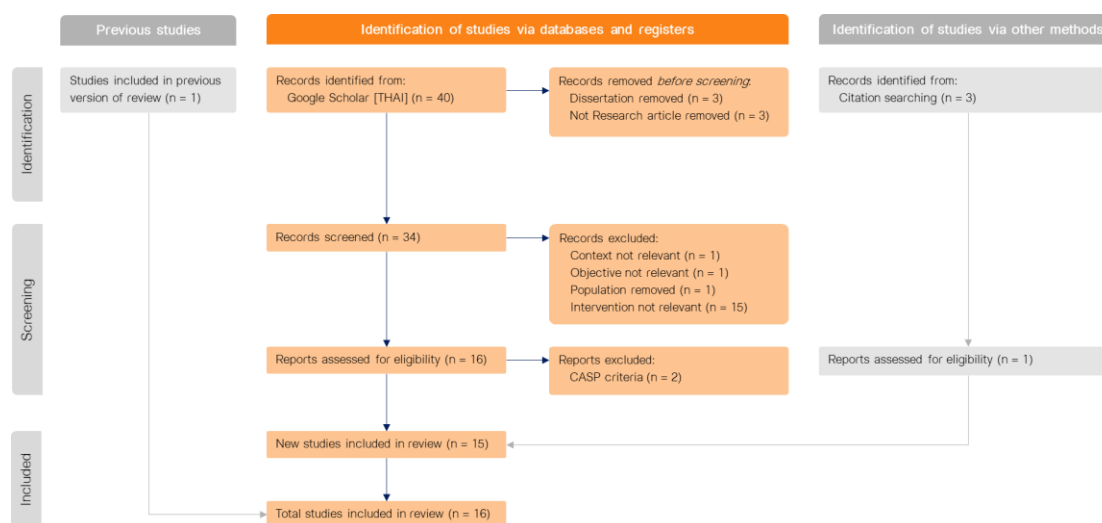
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบคัดกรองงานวิจัย (research screening form) ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักที่ช่วยให้สามารถจำแนกและวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีระบบ ได้แก่ ข้อมูลผู้วิจัยและปีที่ตีพิมพ์ (authors and year) วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (objectives) กลุ่มประชากรเป้าหมาย (population target) แนวทางการดำเนินการวิจัยหรือตัวแทรกแซง (intervention) ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบริบทวัฒนธรรม (multicultural results) และข้อค้นพบสำคัญจากการวิจัย (key findings) ข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบคัดกรองเหล่านี้ถูกรวบรวมอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปใช้ในการสังเคราะห์เชิงคุณภาพ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยสืบค้นข้อมูลบทความวิจัยจากฐานข้อมูล Google scholar รวมถึงฐานข้อมูลวารสารไทย (TCI) โดยใช้หลักการ PICO ช่วงเวลาการตีพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2557-2567 จากนั้นใช้เกณฑ์คุณภาพในการคัดเลือกงานวิจัยเข้าสู่การวิเคราะห์ข้อมูล โดยขั้นตอนการคัดกรองงานวิจัยจะดำเนินการใน 2 ขั้นตอนย่อย ประกอบด้วย 1) การตรวจสอบชื่อเรื่องและบทคัดย่อ (title and abstract screening) เพื่อคัดกรองงานวิจัยที่ไม่ตรงกับเกณฑ์ที่กำหนด และ 2) การวิเคราะห์เอกสารฉบับเต็ม (full-text screening) เพื่อประเมินว่างานวิจัยมีความสอดคล้องกับคำถามวิจัยหรือไม่ สำหรับการสกัดข้อมูล (data extraction) จะดำเนินการโดยใช้เครื่องมือที่ช่วยบันทึกข้อมูลสำคัญ เช่น ชื่อผู้เขียน ปีที่ตีพิมพ์ วัตถุประสงค์ วิธีการวิจัย และผลการวิจัย ทั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการประเมินคุณภาพของงานวิจัยที่เลือกมาศึกษาโดยใช้เกณฑ์ PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses) (Page et al., 2021) เพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือและครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย (ภาพ 2) จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการจัดทำเป็นฐานข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการสังเคราะห์เชิงบรรยายในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ภาพ 2

การประเมินคุณภาพของงานวิจัยตามหลักการของ PRISMA

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการโดยใช้การสังเคราะห์เชิงบรรยาย (Narrative synthesis) เพื่ออธิบายประเด็นสำคัญที่ได้จากงานวิจัยในลักษณะข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยอธิบายการจำแนกลักษณะของผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละประเด็นที่ค้นพบจากการศึกษาและข้อเสนอแนะในบริบทของการจัดการศึกษา พหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการวิจัย

การจัดการศึกษาในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ถือเป็นความท้าทายที่สำคัญในการสร้างความเข้าใจ ความสมานฉันท์ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ ผลการวิจัยที่รวบรวมจากงานวิจัยต่าง ๆ ในบริบทดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และนักเรียน ซึ่งล้วนมีบทบาทเฉพาะที่ส่งผลต่อการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความหลากหลายเหล่านี้

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมุ่งเน้นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มวัฒนธรรม ความสำคัญของการบริหารงานในระบบพหุวัฒนธรรม การส่งเสริมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อบริบทของผู้เรียน และการสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างชุมชนและโรงเรียน ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญในแง่ของ

การสนับสนุนแนวทางการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการที่ส่งเสริมสันติสุขและการอยู่ร่วมกันในระยะยาว โดยมีผลการสังเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของงานวิจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล (ตาราง 1)

ตาราง 1

ข้อมูลทั่วไปของงานวิจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

Authors (year)	Objectives	Population target	Intervention	Multicultural results	Keys finding
ปัญญา เทพสิงห์ (2560)	เพื่อศึกษาการรักษาความสัมพันธ์ของครูไทยพุทธต่อชุมชนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเน้นการแสดงบทบาทของครูที่มีต่อชุมชนรอบโรงเรียนภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบและหวาดกลัวต่อเหตุรุนแรง	ครูไทยพุทธ และผู้ให้ข้อมูลอื่น (ครูมุสลิม ผู้ปกครอง และชาวมุสลิมในชุมชน)	ครูไทยพุทธใช้วิธีการสร้างความสัมพันธ์หลากหลาย เช่น การให้สิ่งของหรือเงิน การแสดงความห่วงใย การเยี่ยมบ้านนักเรียน การร่วมกิจกรรมของชุมชน และการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่อาจทำให้ชุมชนเข้าใจผิด	ความสัมพันธ์ของครูไทยพุทธและชุมชนมุสลิมขึ้นอยู่กับการแสดงความจริงใจ การยอมรับ ความแตกต่างทางวัฒนธรรม และการหลีกเลี่ยงประเด็นอ่อนไหว เช่น เหตุการณ์ ความรุนแรงในพื้นที่ ความสัมพันธ์ที่ดีช่วยลดความหวาดระแวงและสร้างความไว้วางใจในระหว่างชุมชน	การสร้างและรักษาความสัมพันธ์ในพื้นที่พหุวัฒนธรรมจำเป็นต้องอาศัยการแสดงออกที่จริงใจ ความเสียสละ และการเข้าใจบริบทของชุมชน การปฏิบัติที่เหมาะสมช่วยลดช่องว่างระหว่างคนต่างศาสนาและสร้างสัมพันธภาพที่ยั่งยืน ทั้งนี้ บริบท ความรุนแรงในพื้นที่อาจทำให้ครูรู้สึกหวาดระแวง แต่ความร่วมมือและความเข้าใจสามารถลดปัญหาความขัดแย้งได้
ขวลิต เกิดทิพย์ และคณะ (2562)	1. วิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 และ 2. เสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในเขตดังกล่าว	ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 15 และผู้ร่วมสนทนา กลุ่ม 10 คน (นักวิชาการ 5 คน และผู้อำนวยการโรงเรียน 5 คน) ในระยะที่ 2	พัฒนารูปแบบการเรียนรู้สำหรับผู้บริหาร ประกอบด้วย 4 หน่วย ได้แก่ 1. รู้จักตนเอง 2. การจัดการองค์กร 3. การสอนงานวิชาการ 4. การสานสัมพันธ์ชุมชน โดยแต่ละหน่วยมีจุดประสงค์ กิจกรรม และตัวชี้วัดที่ชัดเจน รวม 14 กิจกรรม	องค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรม ได้แก่ 1. การแสดงออกทางจริยธรรม บนพื้นฐานของความหลากหลายทางวัฒนธรรม 2. การส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม 3. การพัฒนาบุคลากรให้เข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม 4. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน 5. การพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม	รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำที่เสนอสามารถนำไปใช้สร้าง ความเข้าใจและเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู บุคลากร และชุมชนในบริบทพหุวัฒนธรรม โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
จรณ์ แก้วเอียน (2561)	1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในบริบทสังคมพหุวัฒนธรรม 2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหาร และ 3. เพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ	ผู้บริหารโรงเรียนครู และบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 5 ปี รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา	พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่เชื่อมโยงหลักธรรมาภิบาล 6 ด้าน ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า	การบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ช่วยส่งเสริมความสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามกลายเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	การบริหารที่ผสานหลักธรรมาภิบาลกับบริบทพหุวัฒนธรรมช่วยสร้างความเชื่อมั่นในชุมชน ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำเชิงคุณธรรมและมี การบริหารจัดการอย่างโปร่งใสและ ยุติธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาในระยะยาว

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของงานวิจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

Authors (year)	Objectives	Population target	Intervention	Multicultural results	Keys finding
ณัฐินี ปิยะศิริ- พนธ์ (2561)	1. ศึกษาการผลิตและ การขับเคลื่อนวาทกรรม ชาตินิยมมลายูปาดานิ ซึ่งเป็นปมของปัญหา ความขัดแย้งในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ 2. ศึกษาปัจจัยหนุนเสริม กระบวนการสร้างและ ขับเคลื่อนชุมชน พหุวัฒนธรรม และ 3. ถอดบทเรียนเพื่อพัฒนา ตัวแบบการขับเคลื่อน สังคมพหุวัฒนธรรมที่ เหมาะสม	อดีตแกนนำกลุ่ม ผู้เห็นต่าง กลุ่มผู้รู้ และปราชญ์ในพื้นที่ ประชาชนในชุมชน ที่ศึกษาใน 3 จังหวัด ชายแดนภาคใต้	การพัฒนาโลกของชุมชน ที่เน้นการสร้างร่วมมือ ระหว่างผู้นำทางศาสนาและ ผู้นำชุมชนทั้ง 4 เส้า การส่งเสริมการจัด การความรู้เรื่อง พหุวัฒนธรรมในระบบ โรงเรียน และการจัดกิจกรรม ที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่าง ชุมชนต่างศาสนา	องค์ประกอบสำคัญของ การขับเคลื่อนสังคม พหุวัฒนธรรม ได้แก่ 1. การสร้างชุมชนศรัทธาตาม หลักศาสนา 2. การสร้างกลไกชุมชนที่ลด ความขัดแย้งและส่งเสริมความ ร่วมมือ และ 3. การรณรงค์และจัดกิจกรรม พหุวัฒนธรรมที่เหมาะสม กับบริบทท้องถิ่น	การสร้างความเข้าใจใน ความแตกต่างและยอมรับ ซึ่งกันและกันในบริบทพหุวัฒนธรรม ช่วยลดความขัดแย้งและสร้างสันติสุข ในพื้นที่ นอกจากนี้ การบูรณาการความรู้และกิจกรรม ที่สนับสนุนความร่วมมือระหว่าง ศาสนาสามารถส่งเสริม การอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้
ชวิน พงษ์ผจฉาย (2561)	เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา ในการพัฒนาการศึกษาเพื่อ สร้างสันติสุขของโรงเรียน รัฐบาลในสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้ โดยใช้ กรอบแนวคิด 4R (Redistribution, Recognition, Representation, Reconciliation)	ผู้บริหารโรงเรียน ครู ในโรงเรียนรัฐบาลที่มี ทั้งศาสนาพุทธและ อิสลาม	แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อ สร้างสันติสุข เช่น การพัฒนาหลักสูตรอบรมครู ในพื้นที่โดยเน้นการศึกษาเพื่อ สร้างสันติสุข การส่งเสริมการ มีส่วนร่วมของชุมชน และการ ปรับหลักสูตรให้ตอบสนอง ต่อความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม	ปัญหาเชิงโครงสร้าง เช่น การกระจายโอกาสที่ไม่เท่า เทียม ความขาดแคลน ทรัพยากรการศึกษา การไม่ ตระหนักถึงความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม และความ ขัดแย้งระหว่างชุมชนและ โรงเรียน ซึ่งส่งผลกระทบต่อ คุณภาพการศึกษาและสันติสุข ในพื้นที่	การพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้าง สันติสุขต้องมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหา เชิงโครงสร้าง การสร้างความเข้าใจ ในความหลากหลาย และการมี ส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน โรงเรียนสามารถเป็นศูนย์กลาง ของการสร้างสันติสุขได้หากมี การสนับสนุนที่เหมาะสม
สิทธิชัย ทองมาก และคณะ (2561)	1. ศึกษาความต้องการ จำเป็น จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม ของการบริหารงานวิชาการ ในสังคมพหุวัฒนธรรมใน โรงเรียนมัธยมศึกษาในสาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 2. สร้างกลยุทธ์การ บริหารงานวิชาการ เพื่อยกระดับคุณภาพ การศึกษาในบริบท พหุวัฒนธรรม	ผู้บริหารโรงเรียน ครู หัวหน้างานวิชาการ ประธาน คณะกรรมการ สถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน	กลยุทธ์การบริหารงาน วิชาการ เช่น การบูรณาการ เนื้อหาและกระบวนการ เรียนรู้พหุวัฒนธรรม การพัฒนาหลักสูตร ที่ตอบสนองความหลากหลาย การจัดกิจกรรมปลูกฝัง คุณธรรมและคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ การวัดผลและ ประเมินผลที่เหมาะสม และ การแนะแนวในบริบท พหุวัฒนธรรม	โรงเรียนในจังหวัดชายแดน ภาคใต้ต้องปรับปรุง กระบวนการบริหารงาน วิชาการให้สอดคล้องกับความ หลากหลายทางวัฒนธรรมและ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในกระบวนการศึกษา เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่างโรงเรียนและชุมชน	กลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นสามารถใช้เป็น แนวทางในการยกระดับคุณภาพ การศึกษาในบริบทพหุวัฒนธรรม โดยเน้นความร่วมมือจากทุกภาคส่วน รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและภูมิ ปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของงานวิจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

Authors (year)	Objectives	Population target	Intervention	Multicultural results	Keys finding
ชุติมา ทักโร และคณะ (2563)	1. พัฒนารูปแบบ การจัดการเรียนรู้เพื่อ ส่งเสริมความสมานฉันท์ใน สังคมพหุวัฒนธรรม และ 2. ศึกษาผลการใช้รูปแบบ การจัดการเรียนรู้ที่ พัฒนาขึ้นสำหรับนักศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตร บัณฑิตในรายวิชาความเป็น ครูวิชาชีพ	นักศึกษาหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ระดับปริญญาตรี) ที่ลงทะเบียนเรียน รายวิชาความเป็นครู มืออาชีพในภาค การศึกษา 1/2560	รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ เรียนรู้ 4) เนื้อหาสาระ และ 5) การประเมินผล กระบวนการเรียนรู้แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1. สานสัมพันธ์ผู้สมานฉันท์ 2. เสริมพลังการเรียนรู้ 3. เสริมสร้างความปรองดอง 4. เข้าใจ-เข้าใจถึง-พัฒนา และ 5. สรุปประเมินผล	นักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบที่ พัฒนาขึ้นมีคุณลักษณะความ สมานฉันท์ในสังคม พหุวัฒนธรรมในระดับดีมาก และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่าก่อนเรียนและกลุ่ม ควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ ($p < 0.05$)	รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ช่วยส่งเสริมความร่วมมือ ความเข้าใจ และความสมานฉันท์ ในสังคมพหุวัฒนธรรม รวมถึง เสริมสร้างคุณลักษณะครูที่ดีสำหรับ นักศึกษาในบริบทพหุวัฒนธรรม ทั้งนี้ ควรมีการนำรูปแบบไปปรับใช้ใน บริบทการเรียนการสอน ที่หลากหลายต่อไป
เดชชาติ ตรีทรัพย์ (2562)	1. ศึกษาปัญหาและบริบท ของชุมชนในจังหวัด ปัตตานีที่เกี่ยวกับการอยู่ ร่วมกันอย่างสันติวิธี 2. ค้นหาปัจจัยส่งเสริมและ สร้างแนวทางในการอยู่ ร่วมกันอย่างสันติวิธี และ 3. จัดทำคู่มือแนวทาง ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่าง สันติวิธีในพื้นที่ชายแดนใต้	ประชาชนในจังหวัด ปัตตานี รวมถึงไทย พุทธ ไทยมุสลิม และ ไทยมลายูมุสลิม	การสร้างคู่มือและ จัดกิจกรรมส่งเสริมความ สมานฉันท์ระหว่างภาครัฐและ ภาคประชาชน เช่น การจัดกิจกรรมแก้ไขปัญห ร่วมกัน การสร้างความเข้าใจ ในหลักการศาสนา และ การใช้ระบบการศึกษาส่งเสริม ความเข้าใจร่วมกันในสังคม พหุวัฒนธรรม	การอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธี ต้องเน้นการลดความแตกต่าง ระหว่างกลุ่มศาสนาและ วัฒนธรรม ปัจจัยสำคัญคือ การหลีกเลี่ยงความรุนแรง การสร้างความเข้าใจผ่าน ระบบการศึกษา และการ สนับสนุนจากภาครัฐที่ ไม่เลือกปฏิบัติ	การเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่ต้อง อาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และการบูรณาการแนวทางแก้ไข ปัญหาที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น โดยเฉพาะในชุมชนชายแดนใต้ที่มี ความหลากหลายทางศาสนาและ ชาติพันธุ์
ศราวุธ สุวรรณ- วรบุญ และ ธีร หฤทัย- ธนาสันต์ (2562)	เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ คุณภาพการสอนของครู โรงเรียนประถมศึกษาใน จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้กรอบแนวคิดระบบ เปิดในการวิเคราะห์	ครูโรงเรียน ประถมศึกษา และ ผู้บริหารโรงเรียน	เสนอการพัฒนาคุณภาพ การสอนผ่านปัจจัยสำคัญ เช่น การสร้างแรงจูงใจ ในการทำงาน การสนับสนุน ภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารโรงเรียน การสร้าง บรรยากาศที่ดีในโรงเรียน และการส่งเสริมแนวคิด การสอนที่ยึดผู้เรียนเป็น สำคัญ	ปัจจัยที่มีอิทธิพลสำคัญ ต่อคุณภาพการสอน คือ เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู การสร้างแรงจูงใจในการ ทำงาน และภาวะผู้นำ ทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน ทั้งนี้บรรยากาศ ในโรงเรียนที่ส่งเสริมการ ทำงานร่วมกันช่วยสร้างความ มุ่งมั่นและความกระตือรือร้น ในการสอน ของครู	คุณภาพการสอนของครูในบริบทพื้นที่ ชายแดนภาคใต้สามารถพัฒนาได้หาก มีการส่งเสริมภาวะผู้นำ ทางวิชาการของผู้บริหาร การจัดการเรียนรู้ที่ยึดนักเรียน เป็นสำคัญ และการสร้างแรงจูงใจ อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลในโรงเรียนมีบทบาท สำคัญต่อการสร้างสภาพแวดล้อม ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนา

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของงานวิจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

Authors (year)	Objectives	Population target	Intervention	Multicultural results	Keys finding
ภิรมย์ จินธาดา และคณะ (2563)	เพื่อศึกษองคค์ประกอบ ที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา เพื่อความยุติธรรมทาง สังคมในสถานศึกษาใน จังหวัดชายแดนภาคใต้	ผู้บริหารสถานศึกษา 18 คน ครูวิชาการ 18 คน และ ผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษา 9 คน รวมทั้งหมด 45 คน	องค์ประกอบในการส่งเสริม การจัดการศึกษา ได้แก่ 1. การจัดการศึกษาให้ สอดคล้องกับบริบททางสังคม 2. การพัฒนาประสิทธิภาพ การบริหารจัดการ 3. การสร้างเสริมโอกาสทาง การศึกษา 4. การสนับสนุนทรัพยากร ทางการศึกษา 5. การพัฒนาศักยภาพผู้เรียน 6. การส่งเสริมความเป็น พลเมือง และ 7. การส่งเสริมการยอมรับทาง วัฒนธรรม	การจัดการศึกษาในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องสอดคล้องกับบริบท เฉพาะ เช่น เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวิถีชีวิต เพื่อให้เกิด ความยุติธรรมทางสังคมและ ลดความเหลื่อมล้ำ	การส่งเสริมการจัดการศึกษา เพื่อความยุติธรรมทางสังคม ช่วยสร้างความเสมอภาคและคุณภาพ การศึกษาที่เหมาะสม ในบริบทพหุวัฒนธรรม โดยเฉพาะ การพัฒนาประสิทธิภาพของผู้บริหาร และการจัดการทรัพยากรทางการ ศึกษาอย่างเท่าเทียม
เจน สุขศรีทอง (2563)	1. ศึกษากระบวนการ กำหนดนโยบายสังคม พหุวัฒนธรรมในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ 2. ศึกษากระบวนการนำ นโยบายไปสู่การปฏิบัติ และ 3. เสนอทางเลือกการ พัฒนาประสิทธิภาพของการ นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ในพื้นที่ชายแดนใต้	ข้าราชการเจ้าหน้าที่ ภาครัฐนักวิชาการ ผู้แทนประชาชนใน พื้นที่ กลุ่มเยาวชน และประชาชนทั่วไป	เสนอแนวคิด “พหุวัฒนธรรมนิยมแบบ พอเพียง” ที่ผสานปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงและ ยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวทาง ในการกำหนดและนํานโยบาย ไปสู่การปฏิบัติในบริบท ชายแดนใต้	การสร้างสังคมพหุวัฒนธรรม ที่ยั่งยืนในพื้นที่ชายแดนใต้ จำเป็นต้องส่งเสริม ความเข้าใจในคุณค่า อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ของแต่ละกลุ่ม สนับสนุนการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง ศาสนา และใช้กระบวนการมี ส่วนร่วมของชุมชนในการ แก้ไขปัญหา	การกำหนดนโยบายและนํานโยบาย ไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ชายแดนใต้ต้อง อาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน รวมถึงการสร้างองค์ความรู้ ที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น การพัฒนาความเข้าใจ และ การสร้างความไว้วางใจระหว่างชุมชน เพื่อสร้างสันติสุขในระยะยาว
สุชาดา บัวบาง และ สมใจ สืบเสาะ (2565)	1. ศึกษากระบวนการ ดำเนินการใช้นวัตกรรม การบริหารโรงเรียนในสังคม พหุวัฒนธรรมของ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และ 2. เปรียบเทียบการ ดำเนินการใช้นวัตกรรม ดังกล่าวจำแนกตามขนาด โรงเรียนและสถานที่ตั้ง	ผู้บริหารและ ครูผู้สอนโรงเรียนใน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1	แนวทางการบริหารโรงเรียน ในสังคมพหุวัฒนธรรมผ่าน 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ค่านิยมร่วม 2. ยุทธศาสตร์ 3. ระบบ 4. โครงสร้าง 5. รูปแบบ 6. ทักษะ และ 7. บุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับบริบททาง วัฒนธรรมของพื้นที่	การดำเนินการใช้นวัตกรรม การบริหารโรงเรียนในสังคม พหุวัฒนธรรมของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 อยู่ในระดับสูงสุดใน หลายองค์ประกอบ โดยเฉพาะด้านรูปแบบและ บุคลากร อย่างไรก็ตาม การดำเนินการในบางด้าน เช่น ค่านิยมร่วม และ ยุทธศาสตร์ ยังต้องปรับปรุง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ	การบริหารโรงเรียนในสังคม พหุวัฒนธรรมต้องคำนึงถึง ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและ การสร้างความร่วมมือจากทุกภาค ส่วน แนวทางการจัดการที่ดีช่วย เสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่ม วัฒนธรรมต่าง ๆ และลด ความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษา

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของงานวิจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

Authors (year)	Objectives	Population target	Intervention	Multicultural results	Keys finding
รุติยะห์ หะ และ คณะ (2565)	1. ศึกษาสภาพสมรรถนะ การวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ ของนักศึกษาในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ และ 2. ออกแบบแนวทาง การจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาสมรรถนะ การวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ ในสังคมที่มีความ หลากหลาย	นักศึกษาระดับ ปริญญาตรีในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ 338 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน	แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาสมรรถนะ การวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ 5 ด้าน ได้แก่ 1. การรับฟังข้อมูล 2. การเห็นอกเห็นใจและ เคารพความคิดผู้อื่น 3. การตั้งคำถามที่สร้างสรรค์ 4. การคิดวิเคราะห์อย่างมี เหตุผล 5. การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม อย่างมีไหวพริบ	สมรรถนะการวิพากษ์ เชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาใน จังหวัดชายแดนภาคใต้โดย รวมอยู่ในระดับสูง โดยด้านการปฏิสัมพันธ์ ทางสังคมอย่างมีไหวพริบ ได้รับคะแนนสูงสุด ส่วนด้านการคิดวิเคราะห์ อย่างมีเหตุผลยังมี ความท้าทายที่ต้องพัฒนา เพิ่มเติม	การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนา สมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ สามารถสร้างความเข้าใจในสังคม พหุวัฒนธรรมได้ดีขึ้น โดยการใช้ กิจกรรมที่กระตุ้นการรับฟัง การตั้ง คำถาม และการวิเคราะห์อย่างเป็น ระบบเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ
รุ่งชัชดา- พร เวหะ- ชาติ และ วินัส ศรีศักดิ์ (2566)	1. พัฒนางค์ความรู้ เชิงระบบสนับสนุนการจัด การศึกษาเชิงพื้นที่ใน จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 2. สร้างแนวทางและ คู่มือเพื่อสนับสนุนการลด ความเหลื่อมล้ำและ เพิ่มความเสมอภาค ในการศึกษา	ผู้บริหารโรงเรียน ครู คณะกรรมการ สถานศึกษาในพื้นที่ จังหวัดชายแดน ภาคใต้ (โรงเรียน 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียน อนุบาลเบตง โรงเรียนศรี- วารินทร์ โรงเรียน บ้านทำน้า) และ ตัวอย่างประชากรที่ ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย 90 คน	การจัดการศึกษาโดยใช้ องค์ความรู้เชิงระบบ ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ เช่น การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในศตวรรษที่ 21 การลดความเหลื่อมล้ำ ทางการศึกษา การส่งเสริม คุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม และ การบริหารจัดการศึกษา แบบมีส่วนร่วม	การจัดการศึกษาที่บูรณาการ แนวทางพหุวัฒนธรรม เช่น การเรียนรู้แบบโครงงานและ การเรียนรู้เชิงรุก ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจ ในความหลากหลายทาง วัฒนธรรมและลด ความเหลื่อมล้ำในพื้นที่จังหวัด ชายแดนใต้	การพัฒนางค์ความรู้เชิงระบบ ช่วยสร้างความร่วมมือระหว่าง ภาคส่วนในพื้นที่ชายแดนใต้ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และเพิ่มความเสมอภาคทางสังคม ในระยะยาว ทั้งนี้ การสนับสนุน งบประมาณและทรัพยากร อย่างต่อเนื่องมีบทบาทสำคัญ
สรชัย ไวยวร- ณจิตร และคณะ (2567)	1. ศึกษาสภาพปัญหา ทักษะทางการสื่อสาร ที่จำเป็นสำหรับครูในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ 2. พัฒนาทักษะการสื่อสาร และการผลิตสื่อปลอดภัย และสร้างสรรค์สำหรับช่วย ขยายใจเด็กและ เยาวชนในสถานศึกษา และ 3. สร้างเครือข่ายครู ในการเผยแพร่สื่อปลอดภัย และสร้างสรรค์ในพื้นที่บน โลกออนไลน์เพื่อเสริม ชุมชนทางการศึกษาเพื่อ สันติสุข	ผู้จัดการ/ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และสภานักเรียน (นักเรียนระดับมัธยม)	จัดอบรม Workshop พัฒนา ทักษะการสื่อสารและการผลิต สื่อ โดยมุ่งเน้นการส่งเสริม ขยายใจเด็กและเยาวชน สร้างเครือข่ายครูในชุมชน และออนไลน์ และใช้สื่อเป็น เครื่องมือเชื่อมโยงการเรียนรู้ และสร้างความเข้าใจในบริบท สังคมพหุวัฒนธรรม	ครูมีทักษะการสื่อสารและ การผลิตสื่อที่พัฒนาขึ้น อย่างมีนัยสำคัญ หลังการอบรม (ค่าเฉลี่ย คะแนนหลังการพัฒนา 3.79 สูงกว่าคะแนนก่อน 3.61) การสร้างเครือข่ายครู ช่วยเสริมการเผยแพร่สื่อ ปลอดภัยในพื้นที่ออนไลน์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	การสร้างเครือข่ายครูช่วยสนับสนุน การขยายใจเด็กและเยาวชน ในพื้นที่ที่มีความรุนแรงผ่านการผลิต และเผยแพร่สื่อปลอดภัย นอกจากนี้ ยังช่วยส่งเสริมบทบาทของครู ในฐานะผู้สนับสนุนและสื่อกลาง ที่สำคัญในสังคมพหุวัฒนธรรม

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของงานวิจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

Authors (year)	Objectives	Population target	Intervention	Multicultural results	Keys finding
เจษฎา ทองขาว และคณะ (2567)	1. ศึกษาประเด็นสิทธิ มนุษยชน สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ตามกฎหมาย ระหว่างประเทศและ กฎหมายไทยที่สอดคล้อง กับบริบทการศึกษา พหุวัฒนธรรมในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 2. เสนอแนะแนวทาง การจัดทำสื่อการเรียนรู้ ด้านสิทธิมนุษยชนที่ เหมาะสมกับนักเรียนใน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอาชีวศึกษา	นักเรียนระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับ อาชีวศึกษาในพื้นที่ จังหวัดชายแดน ภาคใต้	แนวทางการพัฒนาสื่อ การเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชน เช่น การบัตรคำ บอร์ดเกม และวิดีโอการ์ตูนแอนิเมชันใน รูปแบบทวิภาษา (ภาษาไทย และมลายูถิ่น) เพื่อส่งเสริม การเรียนรู้และความเข้าใจ ของนักเรียนในบริบท พหุวัฒนธรรม	สื่อการเรียนรู้ที่มี ความหลากหลายและทันสมัย ช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจ แนวคิดด้านสิทธิมนุษยชนได้ ง่ายขึ้น อีกทั้งยังสนับสนุน การเรียนรู้ร่วมกันในสังคม พหุวัฒนธรรม โดยเฉพาะ ในพื้นที่ที่มีการใช้ภาษามลายู ถิ่นเป็นหลัก	การใช้สื่อการเรียนรู้แบบทวิภาษาช่วย ลดข้อจำกัดด้านภาษาและ เพิ่มความเข้าใจในประเด็นสิทธิ มนุษยชนได้ดีขึ้น ควรมีการเผยแพร่ สื่อในช่องทางออนไลน์ เพื่อความสะดวกในการนำไปใช้ ในสถานศึกษา

ผลการสังเคราะห์ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมต่าง ๆ ในพื้นที่เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการจัดการศึกษา เช่น การสร้างความเข้าใจและยอมรับในความแตกต่างระหว่างครูไทยพุทธและชุมชนมุสลิมสามารถช่วยลดความหวาดระแวงในสังคม (ปัญญา เทพสิงห์, 2560) ในขณะที่การบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลช่วยส่งเสริมความเชื่อมั่นและความร่วมมือในชุมชนพหุวัฒนธรรม (จตุณี แก้วเอียน, 2561) นอกจากนี้ยังพบว่าการขับเคลื่อนการศึกษาต้องเน้นการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการพัฒนาทักษะความเข้าใจและการปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรม (ชวลิต เกิดทิพย์ และคณะ, 2562) รวมถึงการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มศาสนาและชาติพันธุ์ เช่น การเรียนรู้แบบโครงการ (ณัฐฐินี ปิยะศิริพนธ์, 2561)

ผลการสังเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรมจำแนกตามกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย

1. กลุ่มครูในพื้นที่พหุวัฒนธรรม ครูเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการเรียนการสอนในพื้นที่พหุวัฒนธรรม งานวิจัยของ ปัญญา เทพสิงห์ (2560) ระบุว่า ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับชุมชนมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสำคัญอย่างยิ่ง ครูไทยพุทธที่สามารถสร้างความสัมพันธ์ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน การให้ความช่วยเหลือ และการแสดงความเคารพในวัฒนธรรมและศาสนา จะช่วยลดความหวาดระแวงและสร้างความไว้วางใจ ผลวิจัยชี้ให้เห็นว่า ครูที่มีการปฏิบัติตัวเหมาะสมกับบริบทพหุวัฒนธรรมสามารถส่งเสริมความเข้าใจระหว่างกลุ่มศาสนาและสร้างความสมานฉันท์ในชุมชนได้

2. กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่พหุวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและแนวทางการจัดการศึกษา งานวิจัยของ ชวลิต เกิดทิพย์ และคณะ (2562) และ จตุณี แก้วเอียน (2561)

ได้พัฒนารูปแบบการบริหารที่ตอบสนองต่อบริบทพหุวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นการบริหารที่ยึดหลักธรรมาภิบาลและการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรม ผู้บริหารที่มีความสามารถในการบูรณาการเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมต่าง ๆ และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนจะช่วยให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. กลุ่มชุมชนและผู้นำท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่พหุวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา งานวิจัยของ ญัฐินี ปิยะศิริพนธ์ (2561) ชี้ว่า การสร้างกลไกชุมชนที่เน้นการร่วมมือระหว่างศาสนาและกลุ่มวัฒนธรรมต่าง ๆ จะช่วยลดความขัดแย้งในพื้นที่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และกิจกรรมที่ส่งเสริมความเข้าใจ เช่น การจัดเวทีสนทนาระหว่างผู้นำศาสนาและการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ ช่วยสร้างความสมานฉันท์ในสังคม

4. กลุ่มนักเรียนในพื้นที่พหุวัฒนธรรม นักเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องการระบบการศึกษาที่ตอบสนองต่อความหลากหลายและลดความเหลื่อมล้ำ งานวิจัยของ ชวิน พงษ์ผจญ (2561) พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่ใช้กิจกรรมเชิงปฏิสัมพันธ์ เช่น การเรียนรู้ผ่านโครงงานและการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจและเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรมมากขึ้น อีกทั้งการใช้ภาษาแม่เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และสร้างความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

จากการสังเคราะห์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า แต่ละกลุ่มมีบทบาทและความต้องการเฉพาะที่ต้องได้รับการสนับสนุนอย่างเหมาะสม ตัวอย่างเช่น ครูต้องการการพัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรม ผู้บริหารต้องการแนวทางการบริหารจัดการที่ตอบสนองต่อความหลากหลาย ชุมชนต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และนักเรียนต้องการระบบการศึกษาที่เข้าใจและตอบสนองต่อวิถีการดำเนินชีวิต

ผลการสังเคราะห์ข้อค้นพบสำคัญ

ผลการสังเคราะห์งานวิจัยข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการออกแบบการจัดการศึกษาให้สามารถตอบสนองต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมของพื้นที่ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่

1. หลักสูตรที่ยืดหยุ่น การออกแบบหลักสูตรที่สามารถผสมผสานเนื้อหาวิชาการกับเนื้อหาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและยอมรับความแตกต่างได้มากขึ้น งานวิจัยของ ญัฐินี ปิยะศิริพนธ์ (2561) และ ชวิน พงษ์ผจญ (2561) สนับสนุนแนวคิดของการใช้หลักสูตรการเรียนรู้แบบไฮบริด (Hybrid curriculum) ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของแต่ละชุมชน นอกจากนี้การสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่ปลอดภัยทางวัฒนธรรม (Culturally safe learning spaces) จะช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนจากภูมิหลังที่แตกต่างกันสามารถมีส่วนร่วมในชั้นเรียนได้มากขึ้น

2. ทักษะของครู ผลการวิจัยระบุว่า ครูในพื้นที่พหุวัฒนธรรมจำเป็นต้องมีทักษะด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (Intercultural communication) และความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรม การออกแบบหลักสูตรพัฒนาครูควรอิงกับแนวคิดการสอนเชิงพหุวัฒนธรรม (Intercultural pedagogy) เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชุตินา ทศโร และคณะ,

2563; สิทธิชัย ทองมาก และคณะ, 2561) โดยควรใช้การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (experiential learning) เช่น การฝึกปฏิบัติการสอนในชุมชนพหุวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มความเข้าใจในบริบทที่แท้จริง

3. การมีส่วนร่วมของชุมชน ผลการวิจัยระบุว่า โรงเรียนที่ทำงานร่วมกับชุมชนสามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติได้ดียิ่งขึ้น (รูติยะห์ หะ และคณะ, 2565; ศราวุธ สุวรรณวรบุญ และธีร หฤทัยธนาสันต์, 2562) นอกจากนี้ การใช้วิธีการศึกษาชุมชน (Community-based education) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาชุมชนของตนเอง ในขณะที่การจัดโครงการโรงเรียนสันติภาพ (peaceful schools) ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของโรงเรียน ชุมชน และผู้นำศาสนา จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันและลดความขัดแย้งในโรงเรียน

ในแง่ของการพัฒนาโมเดลคุณลักษณะศึกษาชายแดนใต้ ผลการสังเคราะห์งานวิจัยได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับการออกแบบการจัดการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ (Identity-based learning) มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจและภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนเอง 2) การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่เคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น (Civic responsibility development) และ 3) การเรียนรู้เชิงสันติภาพ (Peace-oriented education) ซึ่งเน้นการส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งสันติภาพผ่านการเรียนรู้แบบบูรณาการ (ภิรมย์ จินธาดา และคณะ, 2563; สุชาดา บัวบาง และสมใจ สืบเสาะ, 2565) สำหรับแนวคิดคุณลักษณะศึกษาเชิงพหุวัฒนธรรม (Multicultural character education) สามารถใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาโครงสร้างการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติ (เดชชาติ ตรีทรัพย์, 2562; รูติยะห์ หะ และคณะ, 2565) ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 ซึ่งมุ่งเน้นการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกแบบและพัฒนา รูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยพบว่า การพัฒนาหลักสูตรที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชน การเสริมสร้างบทบาทของครูผ่านการพัฒนาทักษะด้านพหุวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของรูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมกับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากนี้ โมเดลคุณลักษณะศึกษาชายแดนใต้ยังสามารถใช้เป็นกรอบแนวคิดสำหรับการศึกษาในพื้นที่พหุวัฒนธรรมอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

อภิปรายผล

การศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในพื้นที่พหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ได้ให้ข้อมูลเชิงลึกที่สำคัญในหลายประเด็น ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 4 ประเด็นหลักที่โดดเด่นและน่าสนใจ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างครูและชุมชนในพื้นที่พหุวัฒนธรรม

ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการจัดการศึกษาในบริบทพหุวัฒนธรรม ผลการวิจัยของ ปัญญา เทพสิงห์ (2560) ชี้ให้เห็นว่า ครูที่มีการปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสมในบริบทวัฒนธรรม เช่น การให้ความเคารพต่อศาสนาและวิถีชีวิตของชุมชน สามารถช่วยลดความหวาดระแวงระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์และศาสนาได้ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเยี่ยมบ้านนักเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน ช่วยส่งเสริมความไว้วางใจและการยอมรับซึ่งกันและกัน การศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่าบทบาทของครูในฐานะผู้เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนเป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยลดความขัดแย้งในพื้นที่พหุวัฒนธรรม ผู้วิจัยมีทัศนะในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างครูและชุมชนในพื้นที่พหุวัฒนธรรมว่า การแสดงออกถึงความจริงใจ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนหรือการเยี่ยมบ้านนักเรียน ไม่เพียงแต่สร้างความไว้วางใจ แต่ยังช่วยลดความเข้าใจผิดที่อาจเกิดจากอคติทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ควรเพิ่มเติมคือการฝึกอบรมครูในเรื่องของทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เพื่อให้ครูมีความมั่นใจในการสื่อสารกับชุมชนที่มีพื้นฐานวัฒนธรรมที่แตกต่าง ซึ่งการวิจัยในต่างประเทศที่สนับสนุนแนวคิดนี้ ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ Ladson-Billings (1995) ระบุว่า ครูที่มีความสามารถในการสอนที่ตอบสนองต่อวัฒนธรรมของนักเรียนสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้ นอกจากนี้ งานวิจัยของ Gay (2000) ยังชี้ให้เห็นว่าการสอนที่ตอบสนองต่อวัฒนธรรมช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จทางการศึกษา

2. ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมในระดับผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่พหุวัฒนธรรมต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการที่ตอบสนองต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผลการวิจัยของ ขวลิต เกิดทิพย์ และคณะ (2562) ระบุว่า การพัฒนาภาวะผู้นำที่เน้นการยอมรับในความหลากหลาย เช่น การออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบททางวัฒนธรรมและการสนับสนุนการพัฒนาครู สามารถช่วยสร้างระบบการศึกษาที่ส่งเสริมความเท่าเทียมและลดความเหลื่อมล้ำ การบริหารที่ดีไม่เพียงแต่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา แต่ยังช่วยส่งเสริมความเชื่อมั่นในชุมชนและลดความขัดแย้งในระยะยาว โดยผู้วิจัยมองว่า ผู้บริหารเหล่านี้ไม่เพียงแต่ต้องมีทักษะในการบริหารจัดการทรัพยากร แต่ยังต้องมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มศาสนาและวัฒนธรรมในพื้นที่ ความท้าทายที่สำคัญคือการสร้างความสมดุลระหว่างการรักษาค่านิยมของวัฒนธรรมท้องถิ่นและการส่งเสริมการเรียนรู้แบบสากล ผู้วิจัยเสนอว่า การอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการพัฒนาภาวะผู้นำในบริบทพหุวัฒนธรรมจะช่วยเพิ่มศักยภาพของ

ผู้บริหาร และตอบสนองต่อความต้องการของพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศที่สนับสนุนแนวคิดนี้ เช่น งานวิจัยของ Santamaria (2013) ที่ชี้ให้เห็นว่า ผู้นำที่มีความสามารถในการจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมสามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและส่งเสริมความเท่าเทียมได้ นอกจากนี้ งานวิจัยของ Khalifa et al. (2016) ยังระบุว่า ผู้นำที่ตอบสนองต่อวัฒนธรรมสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียน

3. การส่งเสริมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียน

นักเรียนในพื้นที่พหุวัฒนธรรมต้องการการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทวัฒนธรรมของตนเอง ผลการวิจัยของ ชวิน พงษ์ผจญ (2561) พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้ผ่านโครงงาน การใช้ภาษาแม่ในการสื่อสาร และการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ สามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจและยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้ดีขึ้น แนวทางดังกล่าวยังช่วยส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวและการมีส่วนร่วมของนักเรียนในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชน การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การใช้ภาษาแม่หรือวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ช่วยเพิ่มความเชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนกับเนื้อหา อย่างไรก็ตาม อาจมีข้อจำกัดในเรื่องของทรัพยากรและความพร้อมของครูในบางพื้นที่ ซึ่งควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ โดยงานวิจัยในต่างประเทศที่สนับสนุนแนวคิดนี้ เช่น งานวิจัยของ Banks (2001) ที่ระบุว่า การสอนที่ตอบสนองต่อวัฒนธรรมช่วยส่งเสริมความเข้าใจและการยอมรับในความหลากหลาย นอกจากนี้ งานวิจัยของ Nieto (2017) ยังชี้ให้เห็นว่า การสอนที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์และวัฒนธรรมของนักเรียนสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมายและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

4. การสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนเพื่อส่งเสริมสันติสุข

การมีส่วนร่วมของชุมชนและการสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนเป็นอีกประเด็นที่สำคัญ ผลการวิจัยของ ญัฐินี ปิยะศิริพนธ์ (2561) ชี้ว่า การจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มศาสนา เช่น การจัดเสวนาระหว่างผู้นำศาสนา การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และการสร้างเวทีพูดคุยเกี่ยวกับประเด็นสังคม ช่วยส่งเสริมความเข้าใจระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นยังช่วยเพิ่มความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาชุมชนและการส่งเสริมสันติสุข ซึ่งงานวิจัยในต่างประเทศสนับสนุนแนวคิดนี้ เช่น งานวิจัยของ Epstein (2001) ที่ระบุว่า การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียน นอกจากนี้ งานวิจัยของ Auerbach (2010) ยังชี้ให้เห็นว่า การสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนสามารถส่งเสริมความเข้าใจและการยอมรับในความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันว่า การจัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น การจัดงานเทศกาลหรือการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจในชุมชน

อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมของภาครัฐและการสนับสนุนทรัพยากรถือเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินกิจกรรมดังกล่าวเกิดผลในระยะยาว

ดังนั้น การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบครั้งนี้ได้เน้นย้ำถึงความซับซ้อนและปัจจัยสำคัญในการจัดการศึกษาในบริบทพหุวัฒนธรรม โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพในพื้นที่พหุวัฒนธรรมจำเป็นต้องใช้แนวทางที่หลากหลาย ได้แก่ การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมในระดับผู้บริหาร การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ครอบคลุมความหลากหลายของผู้เรียน และการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมสันติสุข นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการสนับสนุนเชิงนโยบาย การปฏิบัติที่ยั่งยืน และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกภาคส่วน เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมและยกระดับคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม การบูรณาการแนวคิดการสอนที่ตอบสนองต่อวัฒนธรรมและการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นชุมชนถือเป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนและสร้างความสมานฉันท์ในระยะยาว ทั้งนี้ ข้อค้นพบจากการศึกษานี้เป็นแนวทางที่สำคัญสำหรับนักการศึกษานักวิจัย และผู้กำหนดนโยบายที่มุ่งเน้นการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาในพื้นที่พหุวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการวิจัยเพิ่มเติมเพื่อค้นหาแนวทางนวัตกรรมที่สามารถตอบสนองต่อบริบทที่เปลี่ยนแปลงของการศึกษาในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

การจัดการศึกษาในบริบทพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมให้ประสบความสำเร็จ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมุ่งเน้นการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมในระดับผู้บริหาร การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ครอบคลุมความหลากหลายของผู้เรียน และการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมสันติสุข ผ่านการออกแบบหลักสูตรหรือวิธีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทและสภาพของพื้นที่

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษากลยุทธ์การพัฒนาหลักสูตรหรือการศึกษาคุณลักษณะที่ตอบสนองต่อบริบทพหุวัฒนธรรมในระดับที่ลึกซึ้งขึ้น โดยเน้นการพัฒนาหลักสูตรที่ปรับเปลี่ยนได้ตามบริบทท้องถิ่น (adaptive curriculum) ซึ่งรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและความต้องการของผู้เรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563.

[https://www.moe.go.th/wp-content/uploads/2023/01/นโยบายและจุดเน้น
กระทรวงศึกษาธิการ-63.pdf](https://www.moe.go.th/wp-content/uploads/2023/01/นโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการ-63.pdf)

เจน สุขศรีทอง. (2563). การพัฒนาประสิทธิผลการนำนโยบายสังคมพหุวัฒนธรรมไปสู่การปฏิบัติในจังหวัด
ชายแดนภาคใต้. *วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ*, 11(3), 70-83.

<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/ndsijournal/article/view/244040/168412>

เจษฎา ทองขาว, ชลรัตน์ มหะลักกุล, และ นฤมล ฐานิสโร. (2567). แนวทางการสร้างสื่อการเรียนรู้ด้านสิทธิ
มนุษยชนที่สอดคล้องกับบริบทพหุวัฒนธรรมของนักเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารวิชาการ
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ* 12(1), 164-174.

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/lawtsu/article/view/272270/183094>

เดชชาติ ตริทรัพย์. (2562). แนวทางส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีตามทัศนะของประชาชนในเขตจังหวัด
ชายแดนภาคใต้. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม์*, 6(2), 717-735.

<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND/article/view/180075/131159>

จรุณี แก้วเย็น. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน
เอกชนสอนศาสนาอิสลามในบริบทสังคมพหุวัฒนธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสาร
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 13(1), 27-40.

https://so04.tci-thaijo.org/index.php/yrh_human/article/view/116397/89599

ชลิต เกิดทิพย์, วรภาคย์ ไผ่ตรีพันธ์, สุภารัตน์ พรหมแก้ว, และ บรรจง ฟ้ารุ่งแสง. (2562). รูปแบบการพัฒนา
ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต
15. *วารสารวิทยบริการ*, 30(2), 23-33. <http://dx.doi.org/10.14456/asj-psu.2019.24>

ชวิน พงษ์ผจญ. (2561). สภาพปัญหาในการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างสันติสุขของโรงเรียนรัฐบาลในพื้นที่สาม
จังหวัดชายแดนภาคใต้. *ว.สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 44(2), 116-157.

<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/socku/article/view/181207/128539>

ชุดิมา ทศโร, ปริญญา ทองสอน, และ สฎายุ ธีระวณิชตระกูล. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อ
ส่งเสริมความสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมในรายวิชาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนักศึกษาหลักสูตร
ศึกษาศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยหาดใหญ่. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 15(2), 135-143.

https://so04.tci-thaijo.org/index.php/yrh_human/article/view/241038/166144

- ณัฏฐินี ปิยะศิริพนธ์. (2561). ชุมชนพหุวัฒนธรรมท่ามกลางวาทกรรมชาตินิยมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย. *รัฐสารวิรัช*, 60(2), 59-72.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/ratthapirak/article/view/188717/132284>
- ปัญญา เทพสิงห์. (2560). การรักษาความสัมพันธ์ของครูไทยพุทธต่อชุมชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารวิทยบริการ*, 28(1), 185-193. <http://dx.doi.org/10.14456/asj-psu.2017.17>
- ภิรมย์ จินธาดา, เอกรินทร์ สังข์ทอง, และ เรชา ชูสุวรรณ. (2563). องค์ประกอบในการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อความยุติธรรมทางสังคมในสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารวิทยบริการ*, 31(1), 136-147. <http://dx.doi.org/10.14456/asj-psu.2020.12>
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, และ วินัส ศรีศักดิ์. (2566). การพัฒนาองค์ความรู้เชิงระบบสนับสนุนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 7(9), 233-246.
<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSC/article/view/267668/179555>
- รุติยะห์ หะ, มาร์ต พัฒนาผล, และ ดนุลดา จามจุรี. (2565). แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ในสังคมที่มีความหลากหลายสำหรับนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 13(1), 13-28.
<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/banditvijai/article/view/251712/172737>
- ศราวุธ สุวรรณวรบุญ, และ อีร์ หุฎัยธนาสันต์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารวิทยบริการ*, 30(3), 1-15.
<http://dx.doi.org/10.14456/asj-psu.2019.42>
- สิทธิชัย ทองมาก, วุฒิชัย เนียมเทศ, เรชา ชูสุวรรณ, และ ฤทัยชนนี สิทธิชัย. (2561). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารวิทยบริการ*, 29(3), 64-73. <http://dx.doi.org/10.14456/asj-psu.2018.45>
- สุชาดา บัวบาง, และ สมใจ สืบเสาะ. (2565). นวัตกรรมการบริหารโรงเรียนในสังคมพหุวัฒนธรรมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ*, 11(2), 53-64. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/RCIM/article/view/248292/173364>
- สุรัชย์ ไวยวรรณจิตร, สุโรยา หนิเร่, รุ่งโรจน์ ขอบหวาน, มูฮำหมัดราฟิร มะเก็ง, อีร์วัช จาปริง, และอับดุลคอลิก อรรอฮิมีย. (2567). การพัฒนาทักษะและเครือข่ายครูในการสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ที่ช่วยส่งเสริมैयाวจิตใจแก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ระลอกใหม่. *วารสารนิสิตวัง*, 26(1), 1-13.
<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jonw/article/view/268961/183477>

ภาษาอังกฤษ

- Arphattananon, T. (2018). Multicultural education in Thailand. *Intercultural Education*, 29(2), 149-162. <https://doi.org/10.1080/14675986.2018.1430020>
- Arthur, J., Kristjánsson, K., Harrison, T., Sanderse, W., & Wright, D. (2017). *The Jubilee Centre framework for character education in schools*. Jubilee Centre for Character and Virtues, University of Birmingham. <https://www.jubileecentre.ac.uk/1676/projects/framework>
- Auerbach, S. (2010). Beyond coffee with the principal: Toward leadership for authentic school-family partnerships. *Journal of School Leadership*, 20(6), 728-757. <https://doi.org/10.1177/105268461002000603>
- Banks, J. A. (2001). *Cultural diversity and education: Foundations, curriculum, and teaching* (4th ed.). Allyn & Bacon.
- _____. (2015). *Cultural diversity and education: Foundations, curriculum, and teaching* (6th ed.). Routledge.
- Berkowitz, M. W., & Bier, M. C. (2005). *What works in character education: A research-driven guide for educators*. Character Education Partnership. <https://shorturl.asia/2y7Gh>
- Epstein, J. L. (2001). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools*. Westview Press.
- Gay, G. (2000). *Culturally responsive teaching: Theory, research, and practice*. Teachers College Press.
- _____. (2010). *Culturally responsive teaching: Theory, research, and practice* (2nd ed.). Teachers College Press.
- Jayne, K. M., Stulmaker, H. L., & Purswell, K. E. (2013). Multicultural dimensions in child counseling research: A systematic review. *Journal of Professional Counseling: Practice, Theory & Research*, 40(2), 15-32. <https://doi.org/10.1080/15566382.2013.12033925>
- Khalifa, M. A., Gooden, M. A., & Davis, J. E. (2016). Culturally responsive school leadership: A synthesis of the literature. *Review of Educational Research*, 86(4), 1272-1311. <https://doi.org/10.3102/00346543166303>
- Kristjánsson, K. (2013). *Virtues and vices in positive psychology: A philosophical critique*. Cambridge University Press.

- Ladson-Billings, G. (1995). Toward a theory of culturally relevant pedagogy. *American Educational Research Journal*, 32(3), 465–491.
<https://doi.org/10.3102/00028312032003465>
- Lickona, T. (1991). *Educating for character: How our schools can teach respect and responsibility*. Bantam Books.
- Narvaez, D., & Lapsley, D. K. (2008). Teaching moral character: Two strategies for teacher education. *Teacher Educator*, 43(2), 156–172.
<https://doi.org/10.1080/08878730701838983>
- Nieto, S. (2017). Re-imagining multicultural education: new visions, new possibilities. *Multicultural Education Review*, 9(10), 1-10.
<https://doi.org/10.1080/2005615X.2016.1276671>
- Nieto, S., & Bode, P. (2018). *Affirming diversity: The sociopolitical context of multicultural education* (7th ed.). Pearson.
- Page, M. J., McKenzie, J. E., Bossuyt, P. M., Boutron, I., Hoffmann, T. C., Mulrow, C. D., Shamseer, L., Tetzlaff, J. M., Akl, E. A., Brennan, S. E., Chou, R., Glanville, J., Grimshaw, J. M., Hróbjartsson, A., Lalu, M. M., Li, T., Loder, E. W., Mayo-Wilson, E., McDonald, S., ... Moher, D. (2021). The PRISMA 2020 statement: an updated guideline for reporting systematic reviews. *International journal of surgery*, 88, 1-9.
<https://doi.org/10.1136/bmj.n71>
- Richardson, W. S., Wilson, M. C., Nishikawa, J., & Hayward, R. S. (1995). The well-built clinical question: a key to evidence-based decisions. *ACP journal club*, 123(3), A-12.
<https://doi.org/10.7326/ACPJC-1995-123-3-A12>
- Santamaria, L. J. (2013). Critical change for the greater good: Multicultural perceptions in educational leadership toward social justice and equity. *Educational Administration Quarterly*, 50(3), 347–391. <https://doi.org/10.1177/0013161X1350528>
- Sue, D. W., & Sue, D. (2012). *Counseling the culturally diverse: Theory and practice* (6th ed.). John Wiley & Sons.